

EUROPEAN FEDERATION OF PUBLIC SERVICE UNIONS
RUE ROYALE 45
1000 BRUSSELS
TEL: 32 2 250 10 80
FAX: 32 2 250 10 99
E-MAIL : EPSU@EPSU.ORG

EPSU: S FASTA KOMMITTÉ FÖR ALLMÄNNYTTIGA VERK

**EPSUs stilling til
Kommissjonen for de europeiske fellesskapers
"Forslag til Europa-parlamentets og Rådets direktiv om energieffektivitet i
sluttanvendelsene og om energitjenester" (KOM (2003) 739 endelig) av 10.12.2003**

June 2004

EPSU betrakter det fremlagte forslaget som gunstig for å redusere reguleringsavvikene i våre deregulerte energimarkeder som et resultat av at enkelte kunder, og spesielt små og mellomstore industribedrifter og husstander, har hatt fritak fra lovpålagte forbedringer i energieffektivitet på etterspørselssiden. Slike etterspørslar bidrar i stor grad til oppnåelsen av EUs viktigste mål i energibransjen, til å forbedre påliteligheten av energiforsyningen, til billige energiforsyninger og vern av miljø og klima. For å oppveie virkningen av dette på de økonomisk svakstilte samtidig som man utnytter muligheten for å forbedre den tilgjengelige effektiviteten bør spesielle gratistilbud opprettes med tanke på disse gruppene.

Forslagets hensikt

Hensikten med direktivforslaget er å fremme et rasjonelt energiforbruk på etterspørselssiden ("fremming av effektiviteten i sluttanvendelsene"). Atskillige eksperter har bekreftet at det kan innebære vesentlige potensielle energibesparelser som vi hittil ikke har klart å utnytte til det fulle. Kommissjonen anslår at det samlede endelige europeiske energiforbruket er 20% høyere enn det som kan begrunnes rent økonomisk sett (se avsnitt 3.1 i "Begrunnelsen"), en temmelig beskjeden beregning i lyset av de potensielle tekniske sparemuligheter på omkring 40% (se Kommissjonens "Grønnbok" med tittelen "På vei mot en europeisk strategi for energiforsyningssikkerhet").

Dermed har direktivforslaget til hensikt å tilrettelegge en "ramme for å fremme markedet for både energitjenester og energieffektiviseringstiltak" for sluttbrukerne. Etter EPSUs oppfatning trengs dette sårt. Dereguleringen av EUs energimarked har hittil vært organisert omkring fremmingen av konkurranse blant de forskjellige energiselskapene og oppnåelsen av laveste pris pr. kilowatt-time, noe som har ført til en meget begrenset innsikt i energimarkedene. Ved å fokusere på forsyningssiden har man bidratt til at mer enn en fjerdedel av samtlige stillinger i energisektoren har gått tapt i de land som raskt innførte deregulering. Det har også ført til feilaktig tildeling av økonomiske ressurser og motstridende klima- og miljømål fordi incitamentene til å redusere utslippene er utilstrekkelige. Lavere energipriser oppmuntrer tvert imot til å nedprioritere energieffektivitet. Den avgjørende oppgaven i dag er å fremme konkurranse "også mellom investeringer i energieffektivitet i sluttanvendelsene og investeringer i energiforsyning" (sitat fra "Begrunnelsen"). EPSU mener bestemt at politikerne må gå til handling hvis dette skal skje, spesielt med tanke på at det finnes mange måter å gå frem på (bl.a. etterspørselsstyring og kostnadsbegrensende tiltak) for systematisk å fremme en rasjonell bruk av energi, noe som allerede fantes i de fleste EU-land før det ble skrinlagt i forbindelse med dereguleringen av energiindustrien.

Fagforbundene erfarer at denne måten å gå frem på er svært viktig fordi den kan bidra til jobbskaping. En utredning foretatt av Prognos-instituttet i Basel i 2000, etter begjæring fra det tyske miljødepartementet, fastslo at et ambisiøst program som tar sikte på å øke energieffektivitet ville for Tyskland alene skape 200.000 nye netto stillinger i 2020. Hvis vi ekstrapolerer dette tallet til hele EU, kan vi beregne at tilsammen ca. en million nye arbeidsplasser vil kunne opprettes. Dette tallet omfatter mange stillinger for ukvalifiserte arbeidstakere, f.eks. jobber i byggebransjen, samt stillinger som krever høyere utdanning i forbindelse med energirådgivning, anbud og kontraktsrådgivning, eller stillinger for mekaniske ingeniører eller system ingeniører. Økt energieffektivitet betyr også lavere samlede energikostnader både for industri og private husstander, noe som gir større kjøpekraft.

Kommisjonens "grønnbok" om strategier for å forbedre energiforsyningssikkerheten ser på EUs sterke avhengighet av import i energisektoren som et problem. I og med at større energieffektivitet fører til lavere forbruk av primærenergikilder, vil avhengigheten av importert energi reduseres kraftig. En bedring av energieffektiviteten bidrar kolossalt til en bedring av energiforsyningssikkerheten.

En nedgang i bruken av primærenergikilder som et resultat av økt energieffektivitet vil føre til mindre miljøforurensning, og især redusere klimagassutslipp. Selv om Kommisjonen tidligere hadde gitt disse målsettingene høyere prioritering i sitt eksisterende direktiv om handel med utslippskvoter, fastslo dette direktivet uttrykkelig at den hadde som eneste formål å redusere virkningen av gasser som slippes ut av enkelte industribransjer og kraftanlegg på jordens klima, og som tilsammen utgjør 55% av slike utslipp. Direktivet konsentrerer seg i hovedsak om forsynings siden. Direktivforslaget som er blitt fremlagt danner et godt grunnlag for iverksettelsen av særlige tiltak som tar sikte på å redusere utslipp av drivhusgasser fra andre kilder, som husstander, små og mellomstore industribedrifter og vegtrafikk, hvis drivhusgassutslipp fortsetter å øke i takt med resten. En strategi som tar utgangspunkt i etterspørselen er nødvendig i dette tilfellet siden utslipperne utgjør en nokså heterogen gruppe sluttbrukere. Forslaget tar hensyn til nettopp det. Dermed er det et stort bidrag til oppnåelsen av EUs mål om klimavern og vedvarende vekst i energisektoren. Man må imidlertid sørge for at samtlige industribransjer, også de bransjene innenfor tungindustri, som for eksempel kjemisk industri, som har vært fritatt fra kvotehandel i henhold til direktivet om handel med utslippskvoter, også vil være forpliktet til å overholde bestemmelsene i direktivet om energieffektivitet.

I el-bransjen spesielt lover direktivforslaget støtte fra etterspørselssiden for operatører av kraftverk som er underlagt kvotehandel. En relativ reduksjon av elkraftforbruket vil gjøre det lettere for elektrisitetsselskaper å rette seg etter sin tildelte grenseverdi for utslipp eller redusere den nominelle verdien på utslippsrettighetene som de må kjøpe. Sannsynligvis vil disse kunne kjøpes til lavere pris i og med at den samlede etterspørselen vil trappes ned.

Handlingsplanen

Direktivforslaget

Forslaget forutser at EU-land skal pålegges tallfestede forpliktelser om å øke energieffektiviteten i de delene av deres energimarked som er fritatt fra kvotehandel. Metoden som er tatt i bruk virker praktisk og kan gjennomføres uten stor byråkratisk innsats, fordi det meste av det ville i alle fall skje i forbindelse med innsamling av allminnelig energistatistikk.

Denne taktikken er målrettet. Det overlater utformingen av storparten av detaljene omkring tiltakene som skal gjennomføres det til det enkelte medlemslandet, dog i henhold til

subsidiaritetsprinsippet. Slik kan medlemsstatene selv, på fleksibelt og uavhengig sett, utforme skreddersydde tiltak som tar utgangspunkt i deres egen energiinfrastruktur. I betraktning av de uensartede energiinfrastrukturene i de respektive medlemslandene er dette trolig en velegnet måte å gå frem på, nettopp fordi det begrenser den byråkratiske innsatsen samtidig som det minsker transaksjonskostnader.

Metoden er fleksibel. Den tillater økninger i energiforbruk siden pålegg om å skjerpe energieffektivitet fastsettes i forhold til det faktiske årlige energiforbruket. På denne måten har den en dobbelt så positiv effekt på de respektive nasjonaløkonomiene: økonomisk vekst vil ikke hemmes selv om det innebærer en økning i energiforbruket, noe som er tilfellet i tilvirkningsindustrien. Tvert imot er økonomisk vekst underforstått siden tiltakene som ble iverksatt innenfor energitjenester skapte merverdi og skapte nye arbeidsplasser lokalt, samtidig som de innskrenket avhengigheten av importert energi som har tilbøyelighet til å forsterke kjøpekraften.

Forslag og kommentarer til enkelte artikler

Med utgangspunkt i den generelt positive evalueringen av forslaget, fremlegger EPSU herved sine endringsforslag til enkelte av forslagets artikler, for å forbedre sjansen for at direktivets mål oppnås og/eller styrke direktivets praktiske side:

Artikkel 4: Forslagets hovedforpliktelse som er å øke energieffektivitet i EU-land med 1% årlig, kan nås i de nevnte markedssegmentene og innenfor den nevnte tidsrammen ved bruk av eksisterende, utprøvde og vanligvis også effektive teknologier. I "Begrunnelsen" nevner forslaget med rette "et realistisk minimum for energieffektivisering i EU som helhet", som lett kan vedlikeholdes, såfremt et gjennomsnittlig kost/nytte-forhold på 4:1 for de nødvendige investeringer ivaretas, som nevnt i dokumentet.

Kommisjonen har tydeligvis antatt at direktivet vil få en innledende effekt som vil være nyttig ved at den sammen med sine mekanismer og spillere vil skape et marked for energitjenester, og vil kanskje utvikle et momentum langt større enn den forutsette minimumsforpliktelsen. EPSU mener at denne antakelsen er fornuftig. I lys av de store økonomiske, miljømessige og sosiale fordelene knyttet til en raskt voksende energieffektivitet foreslår EPSU imidlertid at minimumsforpliktelsen skal settes opp for visse sektorer. (Selve forslaget forutsetter dette for offentlig sektor under artikkel 5). Det ville være berettiget, især dersom to forhåndsbedingungen blir tilfredsstillt:

- betydelige, ubrukte, økonomisk utnyttbare, mulige tiltak som tar sikte på å forbedre energieffektiviteten var tilgjengelige på tvers av EU. Slike tiltak kan blant annet skje innenfor byggedelse og særskilte tekniske prosedyrer, som komprimert luft eller motorer og drev.
- Det hastet spesielt med å gjennomføre tiltak rettet mot økt effektivitet. Det gjelder spesielt tiltak innenfor vegtrafikken som fortsetter å vise til stigende forbruk og stigende drivhusgassutslipp som følge av dette.

Artikkel 5: EPSU hilser uttrykkelig velkommen offentlig sektors mål på en 1,5-% økning i energieffektivitet, som er mer ambisiøst enn det som er fastsatt for den allmenne sektoren. EPSU og dets medlemsforbund har gjentatte ganger påpekt at offentlig sektor må opptre som et forbilde i forbindelse med energieffektiviseringstiltak og innførselen av fornybare energikilder. Dette er også et resultat av manglende finansiering i offentlig sektor, i og med at investeringer i offentlige tiltak rettet mot en forbedring av energieffektivitet allerede har gitt offentlig sektor større forhandlingsfrihet for finanser på mellomlang sikt. Sist, men ikke minst finnes det muligheter for ansatte i offentlig sektor å engasjere seg aktivt i klima- og miljøvern, og

samstundes bidra til å lette kostnadspresset på sine ansatte. Mottoet er: "Det er bedre å redusere energikostnader enn å redusere personalkostnader".

Artikkel 6: At elektrisitetsselskaper og/eller detaljhandlerene i energisektoren skal tilby adekvate energitjenester til alle kundegrupper, som foreslått i punkt (a), er hensiktsmessig og vil gjøre det mulig å oppnå de etablerte målene. EPSU bifaller spesielt at oljeprodusenter også underlegges dette kravet. Gratis energirevisjon som ytes av energiforsynere "såfremt 5% av dem ikke er omfattet av energitjenester" vil tenne gnisten uten å påvirke konkurransen siden den gjelder samtlige forsynere, såfremt det er tilsvarende kvalitet på tjenestene.

Imidlertid oppfatter EPSU punkt (b), som krever at energileverandører skal "avstå fra aktiviteter som vil kunne hindre leveringen av energitjenester, energieffektiviseringsprogrammer og andre energieffektiviseringstiltak eller hemme" osv., som lite praktisk på grunn av dens generelle karakter. Reklame for bruk av elektrisitet eller gass kan neppe oppfattes som noe som faller inn under dette punktet. Det gjenstår bare å avgjøre hvilke særskilte tiltak skal opphøre.

I forbindelse med artiklene 7 og 12, som også har en nokså generell formulering, foreslår EPSU at en liste med positive tiltak som selskaper må tilby i forbindelse med energirevisjoner skal inneholdes i forslaget. Slik vil man også kunne motvirke faren for at visse energileverandører vil oppnå konkurransefordeler, som oppstår fordi selvstendige energileverandører kanskje formelt imøtekommer direktivets krav takket være feilaktige, unøyaktige energirevisjoner.

EPSU forutser at vanskeligheter vil oppstå spesielt for mindre leverandører av en enkelt energikilde, som f.eks. olje, som ikke har erfaring fra energirevisjoner og ingen kundelojalitetsprogram.

EPSU betrakter opprettelsen av en tjenestekatalog som er rettet mot de økonomisk svakstilte (lavinntektsfamilier, familier med mange barn, arbeidsledige, studenter pensjonister) som avgjørende fordi nettopp disse vil besværes mest med økninger i distribusjonsprisene som resultat av denne typen programmer (se nedenfor, i forbindelse med kommentarene til artikkel 10). Noen av disse gruppene har imidlertid liten sjanse for å dra nytte av slike programmer, og spesielt dårlig mulighet til å få informasjon om dem. Alle slike tjenester bør være gratis for de økonomisk svakstilte.

Artikkel 8: Det må legges vekt på betydningen av kvalifikasjons-, sertifiserings- og godkjenningssystemer for leverandører av energitjenester. I den forbindelse er EPSU veldig glad for at de fremover må sørge for at det finnes passende ordninger for kvalifisering, godkjenning og/eller sertifisering av markedsaktørene som tilbyr energitjenester for å sikre et høyt kompetansenivå hos personalet, samt å bevare kvaliteten og påliteligheten av de tilbudte energitjenester. Det vil også garantere at tilleggsstillinger som skapes i energisektoren vil tildeles tilstrekkelig kvalifisert personale som har kvalifisert utdanning og opplæring.

Artikkel 10: EPSU støtter forslaget som gir mulighet til å dekke energiselskapenes investeringskostnader gjennom distribusjonsprisen på sluttbrukersiden. Dette kan tillates på bakgrunn av prinsippet om at investeringskostnader skal dekkes av de som forårsaker dem, og sluttbrukere som drar fordel av lavere energitakster, som er resultatet av et fall i forbruket av energitjenester, bør også betale for tilleggsutgiftene som oppstår. For å unngå at enkelte kundegrupper blir dårlig stilt fordi de ikke tilbys høvelige tjenester, blir det som planlagt nødvendig å tilby dem et bredt utvalg av tjenester, slik at hver kundegruppe kan glede seg over dem. En mengde spesialtjenester for de økonomisk svakstilte kunder må tilbys gratis (se kommentarene om artikkel 6 over).

Artikkel 11: EPSU liker at forslaget gir anledning til opprettelsen av nasjonale fond for iverksettelsen av energieffektiviseringsprogram. Fondene bør stilles til rådighet for program med høye transaksjonsomkostninger eller høyrisikosektorer, og dermed garantere at innviklede, ambisiøse økonomiske tiltak som tar sikte på å forbedre energieffektivitet også gjennomføres. Man bør imidlertid enten presisere nærmere hva som menes med den restriktive formuleringen "sektorer med høye transaksjonsomkostninger eller høyere risiko" eller slette den, i og med at slike midler vanligvis kun brukes når man i alle fall har klart å rydde unna høy motstand til visse tiltak.

Bilag I: Formuleringen anvendt i Nr. 3, "Energibesparelser i et bestemt år som skyldes energieffektiviseringstiltak iverksatt i et tidligere år, dog ikke tidligere enn 1991, kan tas i betraktning ved beregning av årlige besparelser." kan mistolkes. Det kan oppfattes slik at man kan ta i betraktning energibesparelser som gjøres i det forgangne året slik at de fortsetter å gjelde i direktivets gyldighetsperiode, og denne valgmuligheten bør uttrykkelig avvises. Forslag til en bedre formulering er: "Ytterligere energibesparelser i et bestemt år som skyldes energieffektiviseringstiltak iverksatt i et tidligere år, dog ikke tidligere enn 1991, kan tas i betraktning ved beregning av årlige besparelser."

Bilag III: Selv om katalogen over mulige energitjenester som er fremlagt er dekkende, bør det klart stipuleres at "kostnadseffektiv" viser til alle kostnader, også såkalte "eksterne kostnader". På vegtrafikkområdet er det viktig og riktig at tiltak, og da spesielt tiltak rettet mot mer utstrakt bruk av enkelte transportører eller overføring av trafikk til offentlig transport, og ikke bare tekniske tiltak, er blitt inkludert. Katalogen bør suppleres med en rekke spesialtjenester som vil tilbys gratis til de økonomisk svakstilte. Det er for eksempel tenkelig å ha spesielle informasjonsprogram eller program som er innrettet mot denne gruppen og som tar sikte på å bytte ut ineffektive husholdningsapparater.

Bilag IV: Retningslinjene for måling og kontroll av energibesparelser virker utførlige og godt begrunnet. I motsetning til forslaget fremsatt i "Begrunnelsen" under del 3.2, bør imidlertid ikke tiltak som er et resultat av energiskatter og bygningsreglementer tas til etterretning fordi tiltak av denne typen allerede har dekning i de respektive retningslinjene om energiskatter og bygninger. Det bør også tas stilling til hvorvidt en komité skal oppnevnes for å gjennomgå avvik mellom enkelte medlemsstater og fremlegge forslag til hvordan disse kan utlignes.